

D. Gh. Dinicu

**CONTRIBUȚII LA
ARTA INTERPREȚĂRII**

Ediție de Matei Bănică

GRAFOART

Cuprins

Dimitrie Gheorghe Dinicu.

Scurtă biografie 7

În loc de prefață.....11

**Formarea interpretului. Rolul
culturii generale și muzicale 14**

Cultura generală.....14

Cultura muzicală 19

Factori obiectivi în interpretare.. 25

Instrumentul25

Tehnica..... 26

Structura fizică a interpretului 42

Publicul și contactul interpretului
cu publicul.....45

Factori subiectivi în interpretare 51

Structura psihică a interpretului53

Selectivitatea55

Simțul critic și autocritic..... 58

Talent și posibilități59

Personalitatea muzicală..... 62

Înclinarea spre tehnicitate..... 64

Expresivitatea67

Dezvoltarea sensibilității	69
Identificarea cu partitura.....	71
Elemente de expresie muzicală ...	73
Accentuarea metrică, ritmică și patetică.....	77
Frazarea.....	80
Nuanțarea.....	83
Intonația.....	88
Sonoritatea	95
Agogica și afectul	96
Stilul.....	101
Despre studiu	109
Munca la instrument.....	112
Citate celebre.....	117

DIMITRIE GHEORGHE DINICU. **SCURTĂ BIOGRAFIE**

Violoncelist, pedagog și autor român, fiul al violonistului Gheorghe A. Dinicu, Dimitrie Gheorghe Dinicu s-a născut la 5 mai 1898, la București și a murit la 5 februarie 1964, la București.

Reprezentant de seamă al școlii românești de violoncel, el este cunoscut pentru contribuțiile sale importante în domeniul interpretării violoncelistice și al pedagogiei

Conservatorului (1958–1959), rămânând ulterior profesor la catedră până la sfârșitul vieții. Pe lângă activitatea pedagogică, a susținut concerte-lecții, a colaborat la emisiuni radiofonice și a făcut parte din jurii muzicale internaționale, fiind invitat la concursuri de prestigiu în centre precum Moscova și Praga.

Moștenirea sa culturală cuprinde o serie de lucrări pedagogice și studii muzicologice de referință. Dintre acestea se remarcă volumele *Studiul violoncelului* (1955), *Concerte pentru violoncel. Analiză și interpretare* (1958) și *Contribuții la arta interpretării muzicale* (1963), precum și o *Metodă de violoncel*, (1930, 1952, 1962 și 2024, ed. Grafoart). De asemenea, a publicat articole, cronici și recenzii în reviste de specialitate precum *Muzica*, *Contemporanul* sau *Informația Bucureștiului*. Pentru meritele sale artistice și pedagogice, Dimitrie Gh. Dinicu a fost onorat cu titlurile de Artist Emerit și Maestru Emerit.

Matei Bănică

FORMAREA INTERPRETULUI. ROLUL CULTURII GENERALE ȘI MUZICALE

Cultura generală

Formă specifică de manifestare a conștiinței sociale, muzica este o artă și ca atare are numeroase trăsături comune cu celelalte arte: literatura, pictura, teatrul etc.

Importanța obiectivă a diferitelor arte este determinată de faptul că fiecare dintre ele, năzuind să reflecte direct sau indirect întreaga diversitate a vieții, reproduce – în mod deosebit de profund și de sugestiv – anumite laturi ale acesteia și exprimă cu o deosebită intensitate diferitele aspecte ale atitudinii noastre estetice față de viață. Pentru a întruchipa în imagini reprezentările lor despre realitate, artiștii care creează în domenii diferite folosesc materiale deosebite sau mijloace particulare. Astfel, în pictură,

FACTORI OBIECTIVI ÎN INTERPRETARE

Instrumentul

Instrumentul are o deosebită importanță în interpretare. Alegerea instrumentului trebuie să corespundă posibilităților interpretului. De pildă, un instrumentist cu mâna mică nu va putea studia fără grele piedici și mari eforturi la un violoncel prea mare, iar un violoncelist cu mâna mare, cu degete lungi, va lucra anevoie pe un instrument mic.

După cum două viori nu sună la fel, având calități diferite în funcție de construcție și material, tot așa nici instrumentele de suflat sau celelalte, cu coarde, nu au aceeași sonoritate. Interpretului îi trebuie un instrument care să-i corespundă perfect nu numai posibilităților sale fizice, ci și sensibilității sale auditive. O contribuție importantă în dezvoltarea sensibilității interpretului o aduce și

impune desigur un alt ritm respirator.

Fiecare artist instrumentist știe din proprie experiență că o bună coordonare a ritmului respirator are o influență directă asupra expresiei sunetelor și a adâncirii emoției.

Publicul și contactul interpretului cu publicul

Momentul cel mai dificil al oricărui interpret este contactul cu publicul. Masa de auditori intimidează de cele mai multe ori, sau, în cel mai fericit caz, produce o stare de emoție, de neliniște.

Interpretul s-ar putea să nu aibă „trac”, dar este imposibil să nu fie emoționat.

Momentul de contact cu publicul poate fi ușor trecut printr-o serioasă educație a voinței. În clipa când e gata să înceapă execuția, e bine ca interpretul să-și concentreze la maximum atenția, să facă, pe cât se poate, abstracție de public. Interiorizându-se, interpretul devine

FACTORI SUBIECTIVI ÎN INTERPRETARE

Procesul de pătrundere în fondul operei de artă și găsirea mijloacelor corespunzătoare redării ei, fără a folosi mijloace străine de partitură, se realizează de multe ori într-un timp relativ scurt cu ajutorul a ceea ce esteticienii numesc de obicei intuiție. Intuiția se formează în timp, în procesul instructiv-educativ și este o rezultată a acumulărilor de cunoștințe și a unei bogate practici. Intuiția nu poate fi concepută în afara cunoașterii, a practicii și a exercițiului. Respectând acest adevăr, putem înțelege și aprecia, la justa valoare, cuvintele marelui violoncelist Pablo Casals, care face următoarea mărturie: „Eu fac totul pe baza intuiției”.

Desigur, Casals face această afirmație oarecum în chip figurat, deoarece nu *totul* se face pe baza intuiției, ci aceasta va necesita ulterior aprofundarea prin studiu.

Selectivitatea

Preocuparea artistului de a-și selecta cât mai bine repertoriul, alegându-și acele compoziții care corespund sensibilității sale, posibilităților sale artistice și mai ales gradului de expresivitate artistică pe care ar putea-o exterioriza, reprezintă una din condițiile interpretării. Această operație de selecționare presupune subtilitate, răbdare, spirit analitic, inventivitate.

Acest proces de selecție izvorăște direct din gustul interpretului. Gustul artistic nu este ceva imprecis, capricios, schimbător, ci se exprimă prin atașamentul cu care artistul se apropie de operă, prin plăcerea cu care o îmbrățișează și o redă publicului.

Datoria principală a fiecărui interpret este aceea de a-și forma repertoriul din lucrări care corespund efectiv sensibilității sale, care-i oferă chezașia unei înalte tălmăciri artistice.

Interpretul se va „încălzi” cu atât mai mult, cu cât opera interpretată

Talent și posibilități

Pornind de la concluziile comisiilor de examinare, urmărind apoi evoluția elevilor în timpul procesului instructiv-educativ și, în cele din urmă, realizările artistice ale diferiților interpreți, ne putem permite să înfățișăm câteva considerații asupra noțiunii de talent.

Sfera talentului muzical cuprinde o gamă largă de aspecte psiho-fizice, aspecte ce pot fi sesizate în parte chiar de la începutul studiului. Se poate afirma, prin alte cuvinte, că talentul este o rezultată a calităților fizice și psihice, adecvate pentru studiul muzicii.

Auzul muzical, simțul ritmic, al timbrurilor, memoria muzicală, sensibilitatea muzicală și conformația organică sunt primele indicii ale talentului.

În afara unei sănătăți generale corespunzătoare, artistul interpret trebuie să dispună de anumite calități fizice speciale. Conformația aparatului

Perfecționarea tehnicii, supusă cerințelor interpretării, trebuie să fie o preocupare a fiecărui artist. Aceasta din cauză că sutele de nuanțe ale textului scris trebuie nu numai urmărite cu gândirea, dar și smulse din împietrirea scrisului și redade vii, plastic, printr-o tehnică în continuă perfecționare.

Expresivitatea

În interpretarea muzicală, alături de tehnică, un rol covârșitor îl are expresivitatea.

Prin ce mijloace se atinge expresivitatea ?

Referindu-ne la interpreții instrumentelor cu coarde trebuie să arătăm că cel mai important mijloc de a obține expresivitatea este folosirea vibratoului, care, cum spune Casals, „...în arta instrumentală are un rol expresiv, asemănător cu acela al vocii în cântec”, dar vibrato în sine nu ar putea da expresie, căci totul depinde de felul în care îl faci, în afară de vibrato, expresivitatea se atinge și prin alte

ELEMENTE DE EXPRESIE MUZICALĂ

Pentru a se ajunge la o înaltă expresivitate muzicală, interpretul trebuie să posedă ceea ce se numește un înalt simț muzical. „Acel care nu are un superior simț muzical ca să-l insufle operei pe care o execută, scrie Pablo Casals, se mărginește la mijloace care dăunează interpretării lui sau se folosește de ele fără să păstreze proporțiile necesare”.

Expresivitatea este legată și de instrument și de textul interpretat. Altele sunt mijloacele expresive ale pianistului și altele ale interpreților instrumentelor cu coarde.

Dăm câteva recomandări de care interpreții instrumentelor cu coarde este bine să țină seama.

În momentul când au fost identificate liniile mari ale lucrării, se trece la audiția sunetelor prin studiu. Din acea clipă interpretul trebuie să-și

Frazarea

Întocmai cum un scriitor își exprimă ideile în propoziții care formează fraze, la fel și compozitorul exteriorizează prin fraza muzicală o gândire sau un sentiment. Fraza muzicală nu este decât o singură unitate din întreaga linie melodică.

Arta interpretului constă în a gândi și simți complexul frazei muzicale. El trebuie să-i perceapă nuanțările, să știe a-i doza valorile și să-i dea caracterul intim de idei și sentimente, în toată desăvârșirea lor.

După cum în vorbire fiecare propoziție are în frază rolul ei determinant, motiv pentru care, în exprimare, capătă o nuanță sau o intonație deosebită, asemenea și în fraza muzicală, interpretul se va orienta după linia melodică, singura care face legătura, unitatea între complexul de valori muzicale subordonate.

În studiul unei opere muzicale, interpretul va trebui să-i descopere

Sonoritatea

Pentru toate instrumentele cu coarde, dar mai ales la violoncel, din cauza poziției în care este ținut, precum și datorită grosimii și tensiunii fiecărei coarde în parte, sonoritatea este o problemă de prim ordin pentru artistul interpret.

Calitatea sunetului este într-adevăr, să zicem așa, o emanație a personalității fiecărui instrument; fiecare artist instrumentist trebuie să depună toate eforturile pentru a mări puterea de expresie proprie fiecărui instrument.

Sub acest aspect, trebuie subliniat faptul că omogenitatea, claritatea și puterea emisiunii sunt cele trei principii dominante care stau la baza unei sonorități ample, întrucât orice sunet, cu cât va fi mai clar, mai curat și mai susținut, cu atât va fi mai penetrant. Un exemplu strălucit ni-l oferă, din acest punct de vedere, tot Casals, care a realizat aceste deziderate în chip desăvârșit.

STILUL

În arta muzicii găsim o diversitate de stiluri aparținând diferitelor perioade istorice, diferitelor școli naționale, diferiților reprezentanți ai artei muzicale.

Stilul este o expresie a conținutului de viață a unei epoci istorice date, a gustului ei. El se concretizează în mijloacele de expresie, specifice unei epoci, unei școli, care îl diferențiază datorită elementelor noi de limbaj determinate de noul conținut de viață.

Dacă în arhitectură, pictură, sculptură, poezie, literatură etc. stilul poate fi ușor de explicat, de sesizat, datorită plasticității unor elemente ce-l compun, în muzică problema ne apare puțin mai dificilă. Redarea stilului unei epoci sau al unui mare reprezentant al muzicii – Mozart, Beethoven, Musorgski, Wagner, Chopin etc. – incumbă respectarea conținutului

CITATE CELEBRE

„O interpretare muzicală nu poate fi bună, artistică, decât atunci când utilizăm mijloace interpretative de o infinită diversitate, în perfectă armonie cu bucata muzicală, cu sensul, cu conținutul ei, în primul rând cu structura ei formală, cu arhitectonica, cu compoziția însăși, cu acel material sonor real și organizat, pe care noi trebuie să-l prelucrăm interpretativ.”

(H. G. Neuhaus, *Despre arta pianistică*, Ed. Grafoart, 2024, p.47)

„Interpretarea muzicală cere ca nimic să nu fie izolat, ca notele să fie asemenea inelelor unui lanț, cu o valoare prin ele însele și prin raporturile pe care ele le stabilesc între ceea ce a fost și ceea ce trebuie să urmeze.”

(G. M. Corredor, *De vorbă cu Pablo Casals*, Ed. Grafoart, 2015, p. 289)